

[1 Et discipuli Helisei liberius juxta fluentia plenissima resideant, ut columbe dum in januis scalas non invenerint, ad quas divariari valeant pedes suos.]

C A P. XXIX.

Innovatio privilegii jus novum non inducit, sed vetus conservat.

Idem Episcopo Bajocen. a (an. 1222.)

Quia b intentionis nostrae: (& infra. 1) Cum innovatio nec jus novum conferat, nec etiam tollat vetus, te in eo statu esse volumus, in quo tempore impetrata innovationis dignosceris extitisse. Ceterum nullum per hoc intendimus juri alias eidem monasterio competentis praerudicium generari.

[1 Non extitit, ut per innovationem, quam fecimus cujusdam scripti monasterii SS. Caldonen. quod in registro bon. mem. Alex. Pp. p. n. reperimus contineri, derogaretur Eccl. Bajocen.]

C A P. XXX.

Privilegiati ut ubique possint cum altari viatico celebrare, hoc possunt sine licentia Praelatorum.

Idem. (an. 1223. Rome.)

In his, e, quae ad cultum divinum facere dignoscuntur, non maligna, sed benigna esset potius interpretatio facienda. Unde mirari compellimur, quod cum fratribus Praedicatoribus, & Minoribus duximus indulgentium, ut ubicunque fuerint, sine parochialis juris praerudicio cum altari valeant viatico celebrare: quidam nimis stricte interpretando indulgentiam nostram, nituntur asserere, quod per eam praedicti fratres praeter Praelatorum assensum facere hoc non possint: propter quod eos celebrare juxta indulgentiam Apostolicam non permittunt. Cum autem eis nihil conferret memorata indulgentia, sine qua id Praelatis annuentibus liceret eisdem: Fraternitati tuae mandamus, quatenus interpretatione hujusmodi reprobata, dum tamen ab aliis, quae jure parochiali proveniunt, profus abstineant, datam eis licentiam celebrandi auctoritate nostra non differas publicare, ita quod dicti fratres aliquam ex indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consecuti.

C A P. XXXI.

Privilegium de decimis novalium non solvendis, non comprehendit decimas tempore privilegii impetrati possessas ab aliis, nisi de possessione alterius in privilegio fiat mentio.

Gregorius IX. majoris Ecclesiae, & Christianitatis Decano, & Archidiacono. Lincon. (an. 1230.)

Dudum inter Priorem, & Conventum de Butefe d ex parte una, & Priorissam & Moniales de Campeffe ex alia, super decimis lite mota: [& infra.] De consilio fratrum nostrorum decernimus, juri praedictorum Prioris, & Conventus super decimis novalium, in quarum erant possessione tempore illo, quo indulgentiae Apostolicae impetratae fuerunt, a parte altera de decimis novalium non solvendis, non debere per eas non facientes de hoc aliquam mentionem praerudicium generari.

C A P. XXXII.

Confratres privilegiorum, nisi se ad eos in totum transferunt, ad Episcopalia jura tenentur.

Idem. (an. 1231.)

Quidam (sicut asseris) in privilegiorum Fraternitate recepti, nolunt tibi de juribus Episcopalibus respondere: Verum quamdiu hujusmodi fratres moram in domibus suis fecerint e, eos compellere poteris ad dicta jura tibi integre persolvenda.

a Bajom. b Doctores in c. fn. sup. de fid. inst. & in c. Albericus, & c. significavit, de testibus. c Gloss. & Dd. in cap. quoniam. De privileg. l. 7. & Sylvestrum in Summa, verbo altare. q. 6. d. al. de Buten. e Vid. l. fn. quam Bald. dicit esse singul. C. de jure sive.

C A P. XXXIII.

Quoad privilegium retentionis decimae, semel novale semper est novale.

Idem Arelaten. Capitulo. (an. 1231.)

Consultationi vestrae b. r. quod terra, de qua non extat memoria, quod aliquando culta fuisset, redacta per Religiosos viros noviter ad culturam, perpetuo debet quoad immunitatem de non solvendis decimis novalium jure censi: cum alias nonnunquam contingeret indulgentiam de novalibus plus eis dispendii, quam utilitatis asserre.

TITULUS XXXIV. DE PURGATIONE CANONICA.

C A P. I.

Infamatus fide dignus per juramentum se purgat, alias secus: & censetur non idoneus enormiter peccans.

Ex Concilio Triburicen.

Notabilis a homo, vel ingenuus si in Synodo accusatus crimen negaverit, si fidelem eum esse sciverit, cum duodecim ingenuis se expurget. Si autem antea deprehensus fuerit in furto, aut perjurio, aut falso testimonio, non admittatur ad jurandum: sed ei sicut qui ingenuus non est, purgatio indicatur.

C A P. II.

Infamatus tertio monitus se non corrigens, usque ad purgationem ab officio suspenditur.

Ex Concilio Agathen.

Si quis Presbyter negligens vitae suae, pravis exemplis mala de se suspicari permiserit, & populus ab Episcopo juramento seu banno Christianitatis adstrictus infamiam ejus patefecerit, certique accusatores criminis ejus defuerint, admonetur b primo seorsum ab Episcopo, deinde sub duobus vel tribus testibus: & si non emendaverit, Episcopus eum publica increpatione admonet. Si vero nec sic se correxerit, ab officio suspendatur usque ad condignam satisfactionem, ne populus fidelium in eo scandalum patiatur.

C A P. III.

Eriam Regulares purgant se de delicto secundum regulam canonicam.

Ex Concilio Melden. e

Moniales si libidinibus inservire accusentur, & manifeste detegi non valuerint, erga regulam suam opinionis malam famam canonicè purgare cogantur.

C A P. IV.

Si delictum est probabile, non indicitur purgatio, alias secus. h. d. quoad titulum.

Ex eodem.

Si quis de gradu Ecclesiastico raptoribus alienarum sponfarum se consensorem, vel interventorem manifeste prodiderit, a proprio gradu repellatur. Et si verisimilibus exinde suspitionibus fuerit propulsatus, canonicè se expurget.

C A P. V.

Infamatus, contra quem crimen probari non potest, debet se purgare juramento de veritate: compurgatores vero de creditate.

Innocentius Papa d Aquilegen. Patriarchae, & Manuan. Episcopo. (1213.)

Quotiens e Tridentinus Episcopus de Simonia impetitus sit, vos latere non credimus: sed accusatores

a Referunt Burch. l. 16. decret. c. 19. & Grat. sive Palea 2. q. 4. c. 15. & habetur c. 1. tit. de purg. vulg. in 1. compil. b Observa ordinem fraternae correctionis, de quo plene B. Th. 2. 2. q. 33. art. 3. 4. 5. & seq. c C. 70. in Conc. impressit, non c. 2. ut ajunt. Burch. l. 8. decr. c. 57. d al. Innoc. Pap. III. e C. 4. eod. tit. in 1. compil. Refert. Grat. sive palea 2. qu. 4. c. quorietis.

C A P. IX.

Sufficit, quod compurgator sit toleratus ab Ecclesia bona fama, nec de crimine suspectus condemnatur.

Idem Vintonien. Episcopo. (an. 1181.)

Constitutus a in praesentia nostra P. Diaconus: [& inf.] Praeterea illud nobis non modicum admirationem inducit, quod purgationem oblatam recipere noluit, nisi prius commendantes nomina singulorum, qui dictum P. purgare volebant, & de nationibus, & caeteris circumstantiis prius inquireret diligenter, tanquam esses ordinationes facturus: utinam sic discuteret ordinandos. Sane in purgationibus faciendis cum satis sit illis, qui pro purgando exhibent juramentum, secundum propriam conscientiam, & opinionem jurare, quod purgandus a crimine sit immunis, vel quod bonum exhibuit juramentum, si purgatores ab Ecclesia tolerentur, & sint bonae famae, in suis ordinibus ministrantes, nec in judicio pro crimine condemnati, proculdubio sunt absque ullius indagine admittendi.

C A P. X.

Propter magnitudinem criminis infamatus suspendi potest, nedum ab officio, sed etiam a beneficio, donec se purgaverit. Hoc primo. Et augetur propter hoc numerus compurgatorum. Hoc secundo. Ex causa interdum post purgationem praestitam suspenditur quis ad tempus. Hoc tertio. Et deficient in purgatione puniuntur ut convictus. Hoc quarto.

Innocentius III. Senon. Archiepiscopo. (an. 1214.)

Inter sollicitudines b nostras illa debet esse praecipua, ut capiamus vulpeculas: (& inf. 1) Licet ergo Ecclesiastica constitutio tales ab officio tantum usque ad purgationem canonicam doceat suspendendos: quia tamen eum etiam a beneficio propter immanitatem criminis suspendisti, nolumus improbare: nec illud etiam improbamus, quod licet contra eum nullus accusator legitimus appareret, ex officio tuo tamen (fama publica deferente) voluisti plenius inquirere veritatem. Attendentes autem vulgatam infamiam, grave scandalum, & vehementem suspicionem ex testium dictis obortam, quae contra Decanum facere videbantur, cum propter eorum quodlibet ei esset purgatio indicenda, & servantes justitiam, & molientes rigorem purgationem ei quartae decimae manus sui ordinis duximus indicendam. Ipsum igitur ad te remittentes, ut ibi purgetur, ubi nocitur infamatus: mandamus, quatenus accitis c tecum Nivern. & Parisien. Episcopis indicam ei purgationem accipias: ita tamen, ut qui ad ejus purgationem processerint comprobendam, sint fide catholici, & vita probati, qui conversationem, & vitam ipsius non tam moderno tempore noverint, quam transacto. Purgatione vero recepta beneficium ei restitueret non postponas. In poenam autem familiaritatis illius, quam cum haereticis scienter habuisse dignoscitur, eum ab officio volumus manere suspensum, donec scandalum sopiatur, ita tamen ut publice familiaritatem haereticorum abjuret. Praecipias insuper ei districte, ut in praedicta, & aliis villis circumpositis profiteatur, & praedicet fidem catholicam, ac confundat, & detestetur haereticam pravitatem: sic deinceps vitam suam bonis adornans operibus, ut infamia convertatur in bonam d famam, & omne scandalum, & suspicio de Catholicorum mentibus deleatur. Quod si forsan in purgatione defecerit, eum Ecclesiasticae disciplinae mucrone percillas, & ab officio, & beneficio depositum ad agendam poenitentiam in arctum monasterium detrudere non omittas.

Y y

[1

tores scriptum afferentes, testes secundum formam canonicam producere nequiverunt, scilicet quod Ecclesiam sancti Petri Presbytero P. dederit pro quatuor modis frumenti: [& inf.] Communi frat. nostr. consilio judicamus, ut tertia manu sui ordinis, & quarta Abbatum, & Religiosorum Sacerdotum de supradicta simonia debeat se purgare. Porro purgationis tenor erit hujusmodi: Episcopus jurabit primum super sancta Dei Evangelia, quod pro Ecclesia S. Petri Presbytero P. danda, nec ipse per se, nec per submissam personam, nec aliquis pro eo se sciente pretium recepit: deinde compurgatores super sancta Dei Evangelia jurabunt, quod ipsi credunt eum verum jurasse.

(1 Quos ab eisdem Ecclesia Laicis accepit. Verum quoniam nec accusatores, nec testes secundum formam canonum, & sanctorum Patrum statuta in causa ipsa procedere potuerunt.)

C A P. VI.

Episcopus Parochianum suum infamatum compellit ad se purgandum, nisi ab eo legitime appellavit.

Alexand. III. Genuensi Episcopo. (an. 1172.)

Nos inter a alios: (& inf.) Quia nos t. Fr. consuleret voluit, utrum Episcopus Parochianum suum ad purgationem cogere possit: Consul. t. t. r. quod si de aliquo crimine publica laborat infamia, accusatore, & testibus deficientibus ad purgationem est per ipsum Episcopum compellendus: nisi forte super ipso ad superiorem Judicem duxerit appellandum. Sane si appellaverit, ejus parebit iudicio, ad ejus examen causam voluerit per appellationem transferre.

C A P. VII.

Compurgatores debent esse honesti, & nocum habere eum, quem purgant, nec debent a iudice, vel alio impediri: & deficient in purgatione puniuntur, ut convictus.

Idem Gajetanen. electo. (an. 1172.)

Cum P. Manconella b Presbyter. [& inf.] Purgatores illius honestatis, & opinionis esse volumus, quod verisimile sit eos nolle amore, vel odio, seu obtentu pecuniae pejerare. Ut autem idonei appareant, necesse est, ut ejus, quem purgare debent, vitam, & conversationem agnoscant. Deficientem vero in purgatione omni officio, & beneficio Ecclesiastico private procuret: praecavens, quod si qui purgando in sua voluerint purgatione assistere, nullam eis malevolentiam, vel indignationem ostendas, nec eos impediatis, vel ab aliis, quantum in te est, impediri permittas.

C A P. VIII.

Absolutio facta secundum purgationem vulgarem non tenet: & ea non obstante potest indici de novo purgatio: & admittitur accusatio.

Lucius III. [an. 1181.]

Ex tuarum c intelleximus continentia literarum, quod cum H. Presbyterum (quia infamabatur de homicidio) a Sacerdotali officio suspendisses, praedecessoris tui literas tulit in medium, quibus apparuit eum iudicio aquae frigidae suam innocentiam purgavisse, & Episcopum suum literis absolvisse. Quia vero peregrina iudicia sunt inhibita, purgationem, quam praestitit, sufficere non putantes mandamus, quatenus si accusatores idonei non apparuerint, ut cum septima, aut quinta manu sui ordinis [sicut expedire cognoveris] per purgationem canonicam innocentiam suam ostendat, sibi injungas: quam cum praestiterit, suspensionem sine difficultate relaxes, & eum testimonii boni virum annuncians, ab infamia homicidii, nullius contradictione, vel appellatione obstante absolvas.

a Cap. 4. tit. de offic. & pot. prael. & jud. ord. in 1. comp. & Cap. 7. eod. tit. de purg. can. in 1. comp. b Cap. 12. eod. tit. de accusat. in 1. comp. c Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 51. c. 50.

Tom. II.

a Cap. 6. eod. tit. in 3. comp. & post Conc. Lat. p. 8. c. 21. b Cap. 1. eod. tit. in 3. comp. c asserit. al. accersit, sed in Regist. & antiquis, ut est impressum. d Distio, bonam, deest in Registro, & plerisque antiq. exemplarib.

[1 Quia moluntur vineam Domini demoliri, species quidem habentes diversas, sed caudas ad invicem colligatas, quaedam de vanitate conveniunt in ipsum. Hi sunt namque caupones, qui aquam vino commiscunt, qui virus draconis in aureo calice Babylonis regni propinant, qui juxta verbum propheticum, arcum rem amaram intendunt, ut sagittent in occultis innoxios: quorum error serpit ut cancer, ita quod nisi botrus in flore laedatur, fructum non solum amavum, sed etiam pestiferum germinabit. Hos Apostolus egregius praedicator in epistola sua prophetico sermone describit, & docet omnibus modis evitandos, contra quos Sacerdotes tibiis argenteis clangere debent, ut cum clamante populo arca foederis praecedente, & muri corruant Hiericho, quae jam fuerant perpetuo anathemate condemnata: ita quod si quis ex ea regulam auream furari praesumpserit, cum Achor filio Chavim lapidibus obruatur. Nos igitur scientiam literarum, & bonestatem morum pariter attendentes.]

C A P. XI.

Breve est, nec potest aliter summani.
Idem Abbati sancti Dionysii, & Presbytero S. Martini. (an. 1214. Roma in Galliam.)

Cum dilectus a: [& infra.] Illud autem vos attendere volumus, & mandamus, ut tales ad purgationem admittantur personae, quae vicinae sint, & honestae.

C A P. XII.

Si infamia ortum non habet ex probabilibus conjecturis, non est de necessitate indicenda purgatio, potest tamen iudici ad instantiam purgandi.

Idem (an. 1214. Roma in Hungariam.)

Cum b in juventute sua: [& infra.] Quia vero pater filium, quem diligit, corripit: nos Quinqueeccl. Episcopo per litteras nostras ad majorem cautelam injunximus, ut ab illius familiaritate cessando taliter se haberet, quod sinistra de ipso suspicio non possit haberi: sed inimicus homo rescriptum literarum surripient, apud Regem, & Regni magnates ipsum nequiter publicavit, ut sic deberet amplius infamari. Unde nos tantam aemulorum nequitiam attendentes, licet pulsati fuerimus multoties contra eum, nunquam tamen adversus ipsum potuimus commoveri, scientes, quod dictum unius facile sequitur multitudo: ubi vero idem Episcopus ad Strigon. metropolim exiit postulat, quidam, qui super ipsa postulatione adversabantur eidem, ut promotionem ipsius facilius impedirent, illius criminationis carbones reaccendere sunt moliti: unde quidam procurator ipsius de consilio amicorum suorum, qui super hoc bonum zelum habebant, sed non secundum scientiam, coepit cum instantia postulare, quatenus eidem Episcopo purgationem canonicam faceremus iudici, ut suam innocentiam demonstraret. Nos autem postulationem hujusmodi minus providam reputantes, procuratorem ipsum ab ea saepe e volumus revocare: [& infra.] Ceterum quia procurator instabat, compulsi fuimus (non juris necessitate, sed importunitate petentis) ut per vos ei purgationem canonicam cum duobus Abbatibus mandarem iudici: quam vis fuerit protestati, quod ex alia causa talis peritio minus provide tunc fiebat, quia Strigon. Eccles. Suffraganei vix eo tempore purgarent eundem, quia in facto postulationis contradicebant eidem: & suffraganei Colocen. Eccles. ipsum minime tunc purgarent: quia inter eum, & Colocen. Archiepiscopum de Strigon. metropoli contentio vertebatur: unde cum non sint alii Pontifices in Hungaria, merito videbatur, quod per Episcopos regni sui non posset in illo articulo se purgare.

a Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. b C. 3. eod. tit. in 3. compil. pars hujus decret. est in cap. cum in juventute. sup. de praesump. ut optime hic admonet glossa. c al. semper, sed in antiq. ut est impressum.

[1 Tum quia saepeatus Episcop. non videbatur apud bonos, & graves infamatus de illo crimine, cum Episcopi super hoc ex mandato Apostol. requisiti, laudabile testimonium de ipso nobis curaverunt perhibere, tum quia talis infamatio videbatur ab inimicis, & amulis processisse, sicut superius est expressum. Unde cum antea vita ejus laudabilis appareret, & hujusmodi facinus incredibile videretur, non credebamus ei purgationem aliquam amodo indicendam.]

C A P. XIII.

Compurgator jurat de credulitate.
Idem Tiron. a Archiepiscopo. (an. 1214.)

DE b testibus: [& infra.] Illi vero, qui ad purgandam aliqujus infamiam inducuntur, id solum tenentur juramento firmare, quod veritatem credunt eum dicere, qui juratur.

C A P. XIV.

Infamatus super defectu natalium non debet promoveri, nisi prius se purget.

Idem Floren. Episcopo. (an. 1214.)

Accedens c ad praesentiam nostram T. Diaconus humiliter nobis insinuatione monstravit, quod cum a suis aemulis diceretur, quod esset filius Sacerdotis, tu eum nec promovere voluisti, nec permisti ab alio promoveri. Quocirca mandamus, quatenus si publice fuerit nota resperus, & de ipsa tibi legitime constare non poterit, purgatione ab ipso recepta, ipsum non differas propter hoc ad Sacerdotis officium promovere: quia etsi non sit nota delicti, est tamen nota defectus impediens ad sacros ordines promovendum.

C A P. XV.

Super notorio crimine non est indicenda purgatio, & pendente causa super criminibus coram Papa delegato, purgatio ab ordinario super eis recepta non tenet.

Idem Abbati Eugen. & Scholastico Mutin. (an. 1215.)

Cum d dilectis filiis H. Presbytero, & G. procuratori O. Clerici, T. Capellanum nostrum concesserimus audito rem, idem procurator proposuit, quod cum dictus Presbyter super incestus crimine fuisset publice infamatus, Constantien. Episcopus ordinarius Judex ei purgationem indixit: qui cum se purgare nequiverit, ab ipso fuit suis Ecclesiis sententialiter destitutus, quas ipse nihilominus detinuit per violentiam occupatas. Cumque idem Presbyter cujusdam consanguinei sui uxorem publice detineret, ad petitionem plebani de Heniso e, & quorundam aliorum Clericorum Constantien. diocesis, Judicibus dicimus litteras destinasse, ut si dictus Presbyter super crimine adulterii, & incestus coram ipsis se purgare non posset, ipsum poena debita castigarent: qui cum constitisset eisdem, quod idem Presbyter pro eo, quod in purgatione defecerat, ab Episcopo memorato fuerat condemnatus, ipsum utpote contumacem praedictis Ecclesiis per sententiam privaverant, maxime cum de incestus, & adulterii crimine, tanquam de notorio liqueret eisdem, Abbati sancti Galli (ad quem illarum Ecclesiarum donatio pertinebat) potestatem liberam concedentes, Ecclesias illas personis aliis conferendi: qui eas postea supra dicto O. Clerico assignavit: [& infra.] Dicitur vero Presbyter inter caetera respondit, quod processus Judicum praedictorum debebat merito retractari, cum lite non contestata procedere praesumpserint f contra eum: adiciens, quod purgationem indicam ab electo Constantien. curaverit exhibere: [& infra.] His igitur, & aliis plenius intellectis, licet litterae illae, quae ad praedictos Judices impetratae dicuntur, vel ipsarum transcriptum

a Tivenen. al. Tiren. al. Tyren. b Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. c Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. d Cap. 6. eod. tit. in 3. compil. e al. de Henuco. al. de Ponte, sed in vetustioribus ut est impressum. f praesumpserunt, in vulgatis: at in antiq. praesumpserint.

ostensum non fuerit coram nobis, quia tamen ex tenore relationis ipsorum a, quam dictus procurator exhibuit, ac si litterae ipsae ostensa fuissent, nobis constitit evidenter Judices ipsos praetermissis juris ordine processisse: tam processum eorum, quam concessionem Ecclesiarum a praedicto Abbate de mandato ipsorum factam auctor. Apost. retractamus, praeterim cum relationis ipsius series repugnancia contineat, & adversa. Dicitur enim, quod crimen ejusdem Presbyteri usque adeo publicum b fuerat, & notorium, quod nullus infamiationi locus penitus existeret, utpote cujus universae viciniae populus testis erat: & tamen ibidem praemittitur, quod eidem Presbytero terminum peremptorium praefixerunt, in quo [si posset] super infamia praedictorum criminum canonicam se purgaret: cum nimirum si crimen notorium existeret, non erat illi indicenda purgatio, sed in eum condemnationis sententia promulganda: [& infra.] Si vero nullus apparuerit legitimus accusator, & ipsum inveneritis apud bonos, & graves super praedictis criminibus, vel ipsorum altero infamatum, purgationem ei canonicam indicatis, non obstante quod coram praedicto electo dicitur se purgasse: cum iudicio pendente coram Judicibus delegatis non debuerit ordinari purgationem indicere infamato.

[1 Nos inducit, ut fratrum nostrorum debeamus consultationibus respondero, & ab eis, quantum humana permittit fragilitas, dubitationis scrupulum amputare. Inde est quod.]

C A P. XVI.

Non sufficit Praelato de criminibus infamato jurare, cum se purgat, quod sit immunis ab illis criminibus, sed jurare debet, quod post suam promotionem illa crimina non commisit.

Idem (an. 1215. Roma.)

Acepmus e litteras, quibus nobis intimare curastis, quod Apostolico mandato super indicenda purgatione Archiepiscopo Biluntin. recepto, ipsum citastis, ut de curat: qui ad diem praefixum comparuit coram vobis d, juramentum purgationis offerens sub hac forma: videlicet, quod immanis erat ab illis criminibus, super quibus se purgare debebat: [& infra.] Ipse vero ad praesentiam nostram accedens humiliter supplicavit, ut saltem super purgatione incontinentiae dignaremur temperare rigorem, quia non deberet asserere, quod a nativitate sua nunquam passus fuerit lapsum carnis. Porro cum ab eo non credatur exactum fuisse hujusmodi juramentum, potius forte praesumimus, quod alia de causa volebat sub praescripta forma jurare: videlicet, quod immunis erat ab illis criminibus, de quibus fuerat infamatus, tanquam dimissis per poenitentiam jam esset immunis ab illis: sed hoc jurare non parva temeritatis existeret: cum B. Job dicat: Eriam si simplex fuero, hoc ipsum ignoat anima mea: [& infra.] Ideoque praescriptam purgationis formam, secundum quam idem Archiepiscopus obrulit se purgare, reprobamus, utpote indiscretam, temerariam, & ineptam: injungentes eidem, ut si voluerit, & potuerit secundum hanc formam se purgare, secundum sanum intellectum, quem ei duximus exprimendum, videlicet quod illa crimina graviora, id est, simoniam, venditionem justitiae, atque incontinentiam, de quibus infamatus extitit f, juret se minime commississe, postquam ad Archiepiscopalem promotus est dignitatem: & compurgatores sic jurent, quod credunt eum verum jurasse: quo facto vos illum dimittatis in pace, alioquin &c.

a ipsarum b publicatarum. c vid. Bart. in l. 1. §. accusacionem. ff. ad S. C. Turpil. ubi citat hunc textum in pulchro casu. d nobis, legitur in plerisque Cod. series tamen iudicis legendum, coram vobis, e Job. 9. f al. existit.

TITULUS XXXV. DE PURGATIONE a VULGARI.

C A P. I.

Duella, & aliae purgationes vulgares prohibita sunt, quia per eas multoties condemnatur absolvendus, & Deus tentari videtur. h. d. totus titulus.

Celestinus III. d (an. 1195.)

Cura suscepti b regiminis: [& infra.] Cum t. F. duxerit sed. Apost. consulendam, utrum super Ecclesiarum possessionibus duella debeant sustineri? Tuas duximus sollicitudini respondendum, quod in eo casu, vel aliis etiam hoc non debes aliquatenus tolerare. e [1 Sepedicta tamen multa cum non desunt infamare: unde nobis humiliter supplicavit, ut ab illarum imperitionibus solutum faceremus ipsum praedictarum Ecclesiarum pacifica possessione gaudere.]

C A P. II.

Summatum est supr. cap. proximo.

Innoc. III. Priori S. Sergii Spoletan. (an. 1212.)

Significantibus d V. Laico, & fratribus ejus ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod cum quidam eos super furti crimine accusaret, cum eo coacti sunt inire duellum, in quo aliis peccatis suis praepeditibus ceciderunt: propter quod per consules Spoletanos bonis fuerunt propriis spoliati: nunc vero furtum apud alios est inventum, & quod ipsi fuerint innocentes, est (faciente e Domino) revelatum. Unde consulibus ipsis dedimus in mandatis, ut ablata restituant universa.

C A P. III.

Summatum est supra cap. 1.

Honorius III. (an. 1225.)

Dilecti f filii noviter in Livonia baptizati, gravem ad nos querimoniam destinarunt, quod fratres Templariorum, & alii, qui temporalem in eis potestatem exercent, si quando de aliquo alio g crimine infamantur, eos ferri candentes iudicium subire compellunt, quibus si qua exinde sequatur austerio, civilem poenam infligunt. Cum igitur hujusmodi iudicium sit penitus interdictum, utpote in quo Deus tentari videtur, mandamus, quatenus dictos fratres, & alios, ut ab hujusmodi conversorum gravamine omnino desistant, per cens. Eccles. appell. remota compellas.

TITULUS XXXVI. DE INJURIIS, ET DAMNO DATO.

C A P. I.

Propter ejus brevitate non summatum.

In Exodo. h

SI rixati fuerint homines, & percusserit alter proximum suum lapide, vel pugno i, & ille mortuus non fuerit, si x jacuerit in lecto, qui percusserit, operas ejus, & impensas in Medicos restituat.

C A P. II.

Breve est, & ideo non summatum.

In Eodem.

SI l quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos, vel asinus in eam, dominus cister-

a Vide B. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. arg. b Cap. un. eod. tit. in 2. compil. c Adde quod not. Bald. in l. 1. c. de Lat. lib. col. ubi vide. d Cap. un. eod. tit. in 1. compil. vid. Conc. Trid. sess. 25. de refor. c. 19. e favente, in recent. f lvo p. 10. c. 15. g Dicitur, alio, deest forte in omnib. manuscr. h Exod. 21. i vid. l. fin. cum gl. & concor. ff. de sicariis x al. ita: sed sauerit. l. C. 3. tit. de damno dato in 1. com. Refert lvo part. 16. c. 349. Exod. 21.

cisternæ reddet pretium jumentorum: quod autem mortuum est, ipsius erit.

CAP. III.

Breve est, & ideo non summatur. Idem.

SI a bos alienus cornupera fuerit ab heri, & nudius tertius, & non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet.

CAP. IV.

Breve est, & non summatur. Idem.

SI b laferit quispiam agrum, vel vineam, & dimiserit jumentum suum, ut depascat aliena, pro damno æstimationem restituet.

CAP. V.

Breve est, & non summatur. Idem.

SI c egressus ignis comprehenderit acervos frugum, sive stantes segetes in agris, reddet damnum, qui ignem succenderit.

CAP. VI.

Breve est, & quasi idem cum precedenti. Ex Pœnitenti Romano. d

SI e quis domum, vel aream cujusquam incenderit voluntarie, sublata, & incensa omnia restituat, & tres annos pœniteat.

CAP. VII.

Secularis potestas, quæ Clericum bannivit, condemnari debet per Judicem Ecclesiasticum, secundum æstimationem injuria in expensis, & damnis. Et hodie adde pœnam in Clem. 1. de pœnis. Honorius III. Episcopo Bonon. [an. 1224.]

OLIM e scribentibus nobis Episcopo Mutinen. ut potestatem, consiliarios, & populum civitatis Florentin. ad satisfaciendum de damnis, & injuriis irrogatis Episcopo, & Ecclesiis Fesulan. cens. Eccl. coarctaret, idem testes lite non contestata recepit. Quare nos ejus processu penitus revocato commune Florentin. quia banniverat Episcopum Fesulanum contra Deum, & Ecclesiasticam libertatem, propter injuriam banni, & expensas, & damna tali occasione secuta, taxatione jutamento præmissa, in mille libris usualis monetæ prædicto Episcopo sententialiter duximus condemnandum.

CAP. VIII.

Qui jurat statutum super non repetendis damnis, hoc non obstante expensas repetere poterit. h. d. vel sic: Statutum super damnis non repetendis ad expensas non extenditur. Gregorius IX. [an. 1236.]

IN nostras, & fratrum nostrorum præsentia proposuistis, quod olim cives Brixien. pro g restorationibus damnorum illatorum adinvicem, quæ propter multas civiles discordias incurrerant, plurimum aggravati, statutum editum de non petendo, vel recipiendo in posterum restorationes hujusmodi a communi generaliter approbarunt, & firmarunt etiam juramento: [& inf.] Cum igitur aliud sit damnorum restauratio, quam satisfactio expensarum, & ideo in juramento exhibito super damnorum articulo intelligi non debeat, quod factum expensarum fuerit comprehensum: mandamus, quatenus [juramento non obstante prædicto] auctoritate nostra provideas, quod dictum commune pro bono concordie ad expensarum satisfactionem aliquid b contribuat juxta tuæ discretionis arbitrium, a te, sicut expedierit, moderandum.

a Exod. 21. b Exod. 22. c Ibid. d Similis sententia reperitur apud Burch. l. 10. decret. c. 5. e Vide Clem. 1. de pœnis. c. Gravis. sup. de restit. spol. f vide Gl. in c. h. canonici. verbo, damnis, & injur. de offic. ord. in 6. g dictio, pro, deest in vetustioribus Cod. h dictio, aliquid, deest in antiquior. exemplarib.

CAP. IX.

Habet plura dicta, & se summat. Idem. [an. 1236.]

SI culpa tua datum est damnum, vel injuria irrogata, seu aliis irrogantibus opem forte tulisti, aut hæc imperitia tua, sive negligentia evenerunt: jure super his satisfacere te oportet, nec ignorantia te excusat, si scire debuisti ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam. Quod si animalia tua nocuisse proponas, nihilominus ad satisfactionem teneris, nisi ea dando passis damnum, velis liberare te ipsum: quod tamen ad liberationem non proficit, si fera animalia, vel quæ consueverunt nocere, fuissent, & quam debueras, non curasti diligentiam adhibere. Sane licet, qui occasionem damni dat, damnum videatur dedisse: secus est tamen in illo dicendum, qui, ut non accideret, de contingentibus nil omisit.

TITULUS XXXVII.

DE PŒNIS.

CAP. I.

Totiens puniendus est criminiosus, quotiens delictum iterat. Ex Concilio Toletano.

EA, quæ frequenti prævaricatione operantur, frequentiter sententia condemnentur.

CAP. II.

Interficiens Presbyterum puniendus est: & pœna pars Ecclesiæ, cui præfuit, alia pars pro ejus anima distribuitur. Ex Concilio Triburiensi. a

Presbyteri interfecti compositio Episcopo, ad cujus parochiam pertinet, solvatur: ita ut medietatem utilitatibus Ecclesiæ, cui præfuit, tribuat, alteram in ejus eleemosynam juste disperiat: quia nullus ejus hæres proximior videtur, quam qui ipsum Domino sociavit.

CAP. III.

Non debent Prælati pro criminiosis sustinendis pecuniam exigere, nec etiam correctionis causa ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere.

Alexander III. Cantuarien. Archiepiscopo. [an. 1180.] Licet b juxta Apostolum: [& inf. 1] Accepimus, quod Archidiaconi Conventren. Episcopatus pro corrigendis excessibus, & criminibus puniendis, a Clericis, & Laicis pœnam pecuniariam exigunt, & pro annua exactione pecuniæ personas quandoque suspendunt, Ecclesias interdiciunt, a vicariis denarios, ut eos in Ecclesiis cantare permittant, exigere non formidant, & alia agunt, quæ canonum obviant institutis, & de radice cupiditatis, & avaritiæ prodire videntur: [& inf.] Mandamus, quatenus Archidiaconis prædicti Episcopatus hoc districtius interdicas: si autem contravenire præsumperint, eos appell. cessante Eccl. censura compellas.

[1 Arguere, obsecrare, & increpare studemus: sic tamen debemus excessus corrigere singulorum, ut probemur non que nostra sunt, sed que Jesu Christi sunt, quævere, ut in correctione faciendâ videamur modestiam, & maturitatem servare.]

CAP. IV.

Victus condemnatur victori præsentem in expensis, etiam in causis pecuniariis, & unum casum excipit. Idem in Concilio Turonens.

Alumniam c, & audaciam temere litigantium condemnando

a Est in Concil. Triburiensi sub Arnulpho Imperator c. 4. sed alii verbis referunt Burch. l. 6. decret. c. 11. l. 10. p. 10. c. 140. & Gratian. sive Palea 16. q. 4. c. omnes Presbyteri. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alexand. III. p. 2. c. 3. c Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 3. c. 2.

a Est in Concil. Triburiensi sub Arnulpho Imperator c. 4. sed alii verbis referunt Burch. l. 6. decret. c. 11. l. 10. p. 10. c. 140. & Gratian. sive Palea 16. q. 4. c. omnes Presbyteri. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alexand. III. p. 2. c. 3. c Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 3. c. 2.

a Est in Concil. Triburiensi sub Arnulpho Imperator c. 4. sed alii verbis referunt Burch. l. 6. decret. c. 11. l. 10. p. 10. c. 140. & Gratian. sive Palea 16. q. 4. c. omnes Presbyteri. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alexand. III. p. 2. c. 3. c Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 3. c. 2.

a Est in Concil. Triburiensi sub Arnulpho Imperator c. 4. sed alii verbis referunt Burch. l. 6. decret. c. 11. l. 10. p. 10. c. 140. & Gratian. sive Palea 16. q. 4. c. omnes Presbyteri. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alexand. III. p. 2. c. 3. c Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 3. c. 2.

a Est in Concil. Triburiensi sub Arnulpho Imperator c. 4. sed alii verbis referunt Burch. l. 6. decret. c. 11. l. 10. p. 10. c. 140. & Gratian. sive Palea 16. q. 4. c. omnes Presbyteri. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alexand. III. p. 2. c. 3. c Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 3. c. 2.

a Est in Concil. Triburiensi sub Arnulpho Imperator c. 4. sed alii verbis referunt Burch. l. 6. decret. c. 11. l. 10. p. 10. c. 140. & Gratian. sive Palea 16. q. 4. c. omnes Presbyteri. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alexand. III. p. 2. c. 3. c Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 3. c. 2.

demnando in expensis, & alio multiplici remedio sanctio imperialis compescit. Quoniam igitur sacris institutis consonare dignoscitur, præcipimus, ut de cætero in causis pecuniariis victori in expensis condemnentur, nisi sententia pro absente feratur.

CAP. V.

Clericus causam seu operam præbens bello, deponendus est. Innoc. III. Midrosiensi Archiepiscopo. [an. 1212.]

Quod in a dubiis: [& infra.] Quia vero tam Sacerdotes, qui gubernant naves ad pugnam, quam qui personaliter exercent conflictum, & hi, qui alios incitant ad pugandum, omnes enormiter peccant: de rigore canonico eos credimus deponendos.

CAP. VI.

Clericus pro magno scelere ab eo commisso, deponi debet, & in monasterio detrudi ad agendam pœnitentiam.

Idem London. Episcopo. [an. 1212. Roma in Angliam]

Tuæ discretionis b prudentiam: [& infra.] Ad illud, quod a nobis tertio requisisti, qualiter Clerici in latrocinis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, puniri debeant Respondemus, quod a suis ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis monasteriis, ad pœnitentiam peragendam.

CAP. VII.

Si uterque contrahentium venit contra contractum, uterque potest exigere pœnam ad invicem promissam ex conventionione.

Idem Abbati, & fratrib. Cryptæ ferratæ. [an. 1212. Roma.]

Constitutus c in præsentia nostra: [& inf.] Licet autem in instrumento Episcopi Lavitani expressa fuerit certa pœna, quam pars contractum non servans solveret observanti: cum tamen utraque pars venisse contra illud, ex confessione propria convincantur, cum & pars vestra subtraxerit Episcopo pensionem, & Episcopus procuracionem exegerit ab eadem Ecclesia, sicut Oeconomus proposuit memoratus, utramque partem ab ea reddimus absolutam.

CAP. VIII.

Si testis propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit.

Idem Priori S. Fridiani, & Magistro B. Canonico Pisano. [an. 1213.]

Super d his, de quibus nos consulere voluistis: [& infra.] Clericus autem, qui pro eo quod variaverat, & vacillaverat coram vobis e, de mandato nostro f captus est & detentus, infamiam non incurrit.

CAP. IX.

Obligatus ad certam quantitatem, certa die sub pœna solvendam, si partem intra terminum solvit, ad pœnam integram non tenetur.

Idem Spoletano Episcopo. [an. 1213.]

Quam g ad nos Rectores Clericorum sancti Fortunati querimoniam transmiserunt, quod cum tibi essent in XL. libris per quoddam arbitrium condemnati, essetque pœna XXX. librarum apposta, nisi eas solverent in termino constituto, tandem XXXIII. libris in termino persolutis, occasione septem residualium, per quasdam nostras b literas veritate tacita impetratas, obtinuisti eos in præfatis XXX. libris tibi per delegatum Judicem condemnari. Quia igitur te non decet in tantum Pontificalis modestiæ oblivisci, ut inhonestis quæstibus anhelando desideres cum aliena ja-

a Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. an Clerico pugnare liceat, explicat B. Thom. 2. 2. q. 40. art. 2 & ibi Cajet. b c. 3. tit. de vita & hon. Cler. in 3. comp. vid. Bern. Diaz. in pract. crim. can. c. 84. c Pars c. constitutus, sup. de relig. dom. ubi inventio varietates de voce, Lavitans. d cap. 3. tit. de accusat. in 3. comp. e al. nobis. f al. vestro. g c. 2. ne Cler. vel Monach. in 3. comp. h dictio, nostras, deest in plerisque antiq.

tura ditari, mandamus, quatenus septem librarum solutione contentus, super pœna XXX. librarum memoratos Rectores de cætero non molestes.

CAP. X.

Occidentes Prælatum privantur beneficiis, & feudis, quæ habent ab Ecclesia, cui præerat Prælati ille, nec etiam, vel hæredibus restituentur, nec alia de novo concedi debent. Et hodie in occidente, capiente, vel banniente Episcopum, aucte sunt similes pœna: de quibus in Clem. Si quis suadente. eod. tit. Idem. [an. 1213.]

AD aures a nostri Apostolatus pervenit, quod cum quidam parochiani tui ausu diabolico (bonæ b memoriæ) I. Vincentinum Episcopum, prædecessorem tuum nequiter peremissent, feuda & beneficia, quæ illi a Vincentina Ecclesia obtinebant, ipsis per sententiam fuerant cum multa deliberatione sublata. Quia igitur majori sunt animadversione plectendi, nos tam tibi, quam successoribus tuis, auctoritate Apostol. prohibemus, ne ipsis, aut hæredibus eorum beneficia prædicta restituantur, seu de novo eis alia quælibet conferantur.

CAP. XI.

Prorumpens contra Judicem arbitrio superioris punitur. Idem.

Dilectus b filius electus sancti P. ad montes: [& inf.] Ne judicialis evanescat auctoritas, cum de litigatoris improbitate constiterit, adversus assertionem Judicis temere prorumpentis, juxta superioris arbitrium digna poterit animadversione puniri.

CAP. XII.

Patroni, Advocati, vel Vicedomini vendicantes sibi in Ecclesiis plus quam jura permittant, per censuram Ecclesiasticam compescuntur: & si occiderint Prælatum, vel Clericum Ecclesiæ per se, vel per alios, perdunt quod habent ab Ecclesia, & eorum posteri usque ad quartam generationem non admittuntur ad Clerum, nec in Religionibus præficiuntur.

Idem d in Concilio generali. [an. 1216.]

IN quibusdam provinciis Ecclesiarum Patroni, & Advocati, seu Vicedomini se in tantam insolentiam erexerunt, quod non solum cum vacantibus debet Ecclesiis de pastoribus idoneis provideri, difficultates ingerunt, & malitias, verum etiam de possessionibus, aliisque bonis Ecclesiasticis, pro sua voluntate ordinare præsumunt: & (quod horrendum est dicere) in necem Prælatorum prorumpere non formidant. Cum igitur, quod ad defensionis subsidium est inventum, ad depressionis dispendium non debeat retorqueri: prohibemus expresse, ne Patroni, vel Advocati, seu Vicedomini super præmissis de cætero plus usurpent, quam reperitur in jure permissum: & si contra præsumperint, per severitatem canonicam districtissime compescantur. Sacri nihilominus Concilii approbatione statuimus, quatenus si patroni, vel Advocati, aut Feudatarii, seu Vicedomini, aut alii beneficiati alicujus Ecclesiæ, Rectorem, vel Clericum alium ipsius Ecclesiæ, per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando præsumperint, Patroni jus patronatus, Advocati advocatiam, Feudatarii feudum, Vicedomini vicedominatum, & Beneficiati beneficium profus amittant. Et ne minus vindictæ quam excessus memoria proregetur, non solum de præmissis nihil perveniat ad hæredes, sed etiam usque ad quartam generationem posteritates talium in Clericorum collegium nullatenus admittantur, neque in domibus regularibus alicujus prælationis assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. b Hec duo verba, bonæ memoriæ, desunt in omnibus Vatic. c C. 1. tit. de probat. in 4. compil. d Scilicet Innocent. III. in Conc. gener. c. 45. & cap. 2. eod. tit. in 1. compilat.